

Input // output*

*De hier besproken papers worden gepresenteerd op de Nederlandse Economendag van 31 oktober a.s.
Het programma ziet u op www.cpb.nl/agenda/nederlandse-economendag-2014

Verkopersinformatie

Online-verkoopplaatsen, zoals eBay, creëren asymmetrische informatieproblemen doordat een koper vooraf niet ziet met wat voor verkoper hij te maken heeft. Dit kan iemand zijn die zijn product keurig verpakt, verzendt en verkoopt, maar eveneens iemand die slordig te werk gaat of een te hoge prijs vraagt voor zijn product. Klein *et al.* onderzoeken daarom empirisch het effect van een wijziging op eBay die de transparantie over het gedrag van de verkopers vergrootte. Hierna konden verkopers die een slechte reputatie hadden omdat ze slechte service boden,

kiezen of ze de website zouden verlaten of hun gedrag zouden verbeteren. Het blijkt dat na de wijziging de tevredenheid van kopers met het gedrag van slechte verkopers significant is toegenomen. Dit duidt volgens de auteurs op een afname van moreel wangedrag op eBay. Er namen echter niet meer slecht presterende verkopers afscheid van eBay, wat er volgens de auteurs op wijst dat averechtse selectie niet is verminderd.

Klein, T., C. Lambertz en K. Stahl (2014) Market transparency, adverse selection, and moral hazard.

Belastingontwijking

Grote multinationals maken gebruik van belastingregels in verschillende landen en belastingverdragen tussen landen om winstbelastingen te ontwijken. Van 't Riet en Lejour stellen daarom het internationale belastingstelsel voor als een netwerk met 108 knooppunten van bijvoorbeeld landen en wetgevende instanties, en berekenen daarmee de optimale belastingroutes voor internationale bedrijven. Het blijkt dat bedrijven, door gebruik te maken van internationale belastingroutes, hun effectieve belastingdruk gemiddeld met bijna zeven procent kunnen verlagen. Vervolgens simuleren de onderzoekers een scenario waarin de huidige belastingparadijzen niet meer bestaan en de optimale routes dus via andere landen lopen. Dit blijkt slechts een relatief klein effect te hebben op de potentiële belastingontwijkingsmogelijkheden. Dit wijst er dus op dat er ook andere redenen zijn waarom bepaalde landen als belastingparadijs functioneren.

Riet, M. van 't, en A. Lejour (2014) Ranking the stars: network analysis of bilateral tax treaties.

Werkstress

Bij stress op het werk gaan mensen zich minder gezond gedragen. Zo gaat het ervaren van stress op het werk samen met minder deelname aan preventieve gezondheidstesten, zoals testen voor prostaat- en borstkanker en cholesteroltesten. Ook roken mensen met veel stress op het werk vaker en meer sigaretten per dag. Werkstress is echter negatief gecorreleerd met het drinken van (veel) alcohol. Daarnaast gaat het ervaren van stress op het werk samen met het doen van minder huishoudelijke arbeid, zoals stofzuigen en wassen. Dit alles volgt uit empirisch onderzoek van Ciccarelli met gegevens uit enquêtes uit de periode 1992–2010 met werknemers.

Ciccarelli, N. (2014) The effect of work stress on health behaviors: a nonlinear panel data approach.

Arbeidsmarktbeleid

Het huidige kabinetsbeleid focust bij de bestrijding van de hoge werkloosheid vooral op het stimuleren van de overgang van de ene naar de andere baan. Dit beleid stoelt dus op de aanname dat *mismatch* de oorzaak is van de hoge werkloosheid en dat er in sommige sectoren van de economie genoeg arbeidsvraag is om het overschot in andere sectoren op te vangen. Erken *et al.* concluderen echter aan de hand van empirisch onderzoek dat mismatch niet de voornaamste oorzaak is van de hoge werkloosheid in Nederland. Intrasectorale mismatch is slechts in enkele van de dertien onderzochte sectoren aanwezig. Intersectorale mismatch is wel aanwezig, maar is niet toegenomen na de crisis en heeft niet geleid tot een hogere werkloosheid. De auteurs vragen zich dan ook af of het huidige arbeidsaanbodgerichte beleid wel effectief is, of dat beleid gericht op het stimuleren van de macro-economische vraag en daarmee de arbeidsvraag niet effectiever zou zijn.

Erken, H., E. van Loon en W. Verbeek (2014) Mismatch on the Dutch labour market in the Great Recession.

Toeslagen

Het Rijk keerde in 2013 ruim 10,4 miljard euro uit aan inkomensafhankelijke toeslagen voor wonen, zorg en kinderen. Dit is 0,3 miljard euro meer dan een jaar eerder. De zorgtoeslag was met 5,1 miljard euro de grootste kostenpost. De omvang van deze toeslag is verdubbeld

10,4
miljard euro

sinds de introductie in 2006. Dit komt door een stijging van de basispremie en het eigen risico van ziektekostenverzekeringen, waar de toeslag voor compenseerde.

CBS (2014) Zorgtoeslag en huurtoeslag nemen verder toe, kinderopvangtoeslag daalt opnieuw. CBS Webmagazine, 3 oktober.

Ziekenhuiskosten

Uit veel eerder onderzoek blijkt dat na een ziekenhuisfusie de prijzen van behandelingen stijgen. De meeste van deze studies gebruiken dan echter de totale ziekenhuisgroep als onderzoeksobject. Roos *et al.* laten echter in empirisch onderzoek zien dat de prijsontwikkelingen binnen de ziekenhuisgroep kunnen verschillen per ziekenhuislocatie, behandeling en gecontracteerde zorgverzekeraar. De prijs voor een heupoperatie steeg na een ziekenhuisfusie in één ziekenhuis, dat geografisch afgelegen lag en door de fusie significante marktmacht kreeg. In het andere ziekenhuis steeg de prijs voor dezelfde behandeling niet. De prijsstijgingen kwamen daarnaast alleen voor bij heupoperaties, en niet bij twee andere onderzochte behandelingen. De auteurs concluderen dan ook dat het belangrijk is om microgegevens te gebruiken bij het analyseren van de effecten van ziekenhuisfusies.

Roos, A.-F., R. Croes, M. Varkevisser en E. Schut (2014) Price effects of a hospital merger: heterogeneity across health insurers, hospital products and hospital locations.

Spaarrente

Welke factoren beïnvloeden de hoogte van de rente op spaarrekeningen en deposito's? Dit onderzoek Gerritsen *et al.* met gegevens over Nederlandse bankproducten over de periode 2003–2011. Waar de rente op deposito's grotendeels de marktrente volgt, doet de rente op spaarrekeningen dit veel minder. Naast marktgerelateerde variabelen, zoals bbp-groei en inflatie, hebben ook bankspecifieke variabelen invloed op de rentevoet. Zo ligt de rentevoet doorgaans hoger bij buitenlandse banken die in Nederland opereren. Bank met een lagere kredietwaardigheid bieden gemiddeld hogere rentes. Voor het begin van de kredietcrisis in 2008 was er geen verband tussen de prijs van kredietverzuimswaps en de rente op deposito's, maar vanaf het begin van de crisis is er wel sprake van een positieve correlatie, wat erop wijst dat bankrisico sinds de crisis meer geprijsd wordt in spaarproducten.

Gerritsen, D., J. Bikker en S. Schwillens (2014) The determinants of interest rates on time deposits and savings accounts.

Koning

Landen met een koning of koningin hebben geen hogere exporten. Het gaat echter wel samen met hogere exporten naar andere landen die ook een monarchie zijn. Dit stellen Dijkstra en Overvest aan de hand van empirisch onderzoek. Het effect is overigens alleen zichtbaar bij ceremoniële monarchieën. Het hebben van een regerende koning of koningin lijkt zelfs samen te gaan met lagere exporten. Voor ceremoniële presidenten wordt geen effect gevonden.

Dijkstra, M. en B. Overvest (2014) Long live the king? The effect of royal families on exports.

Huizenverkoop

De gedwongen verkoop van huizen, bijvoorbeeld door financiële problemen, heeft geen invloed op de prijs van omliggende woningen. Dit blijkt uit empirisch onderzoek van Overvest en Mocking met gegevens van 767.381 huizentransacties over de periode 2007–2013. Het resultaat steekt af tegen onderzoeken in de Verenigde Staten, waarbij vaak wel een effect van gedwongen huizenverkoop op omliggende woningen wordt gevonden. Het aantal gedwongen transacties in Nederland steeg over de jaren van 819 in 2008 tot 3705 in 2012. Woningen die gedwongen verkocht werden, lagen zo'n tien procent lager in prijs.

Overvest, B. en R. Mocking (2014) The effect of foreclosures on transaction prices of nearby houses.

Aandelenuitgifte

Het ophalen van kapitaal door banken door het uitgeven van nieuwe aandelen wordt door aandeelhouders negatief gewaardeerd, maar door de schuldeisers juist positief. Dit blijkt doordat na de uitgifte van aandelen de aandelenkoersen dalen, maar ook de prijzen van kredietverzuimswaps, verzekeringen voor obligatieleningen. Dit volgt uit onderzoek van Van Veldhuizen *et al.* met gegevens over 185 uitgiftes van aandelen van 46 Europese banken en 58 banken in de Verenigde Staten. De daling van beurskoersen is bij Europese banken drie keer zo groot als bij banken in de VS, maar de prijsdaling van kredietverzuimswaps is juist bijna twee keer groter in de VS dan in Europa. Volgens de auteurs komt dit doordat banken in Europa een slechtere kapitaalpositie hebben en ze daarnaast te maken hebben met de Europese schuldencrisis.

Veldhuizen, S. van, K. Marinova en G. Zwart (2014) Bank re-capitalization - an event study.

Inkomensongelijkheid

Inkomensongelijkheid leidt tot minder maatschappelijk vertrouwen, maar alleen als de inkomensverschillen door toeval zijn ontstaan. Dit volgt uit een laboratoriumexperiment van Blauw en Smerdon. In het experiment werden deelnemers in inkomensgroepen verdeeld op basis van toeval, op basis van prestaties in een eerdere ronde of doordat men een geldbedrag kon houden of kon delen met een medespeler, waarbij juist de spelers die het meeste voor zichzelf hielden in de hoogste inkomensgroep werden ingedeeld. Vervolgens werd het vertrouwen van de deelnemers gemeten door middel van een vertrouwen spel. Het blijkt dat het vertrouwen in medespelers alleen lager ligt wanneer de inkomensverschillen door toeval bepaald zijn.

Blauw, S. en D. Smerdon (2014) The smart, the lucky and the greedy - income inequality and trust in the lab.

Transportmiddelen

Wegvervoer was in 2012 met bijna 75 procent nog altijd verreweg het meest gebruikte transportmiddel voor vrachtvervoer in Europa. In Ierland, Griekenland en Spanje werd zelfs bijna alle vracht over de weg vervoerd. In Nederland was het percentage wegvervoer iets minder

75%

dan de helft, maar er werd 46,5 procent over water getransporteerd. In Estland, Letland en Litouwen is de trein veelgebruikt voor vrachttransporten.

Eurostat (2014) Modal split and road freight transport performance in the EU. Eurostat Newsrelease, 1 oktober.